

Etnolog
Glasnik Slovenskega etnografskega muzeja
Letnik 17 (68), leto 2007
ISSN 0354-0316
UDK 39(497.4)(05)=163.6+=111U=133.1

Etnolog, I(1926/27), 1926 – XVII(1944), 1945 in
Slovenski etnograf, I(1948), 1948 – XXXIV(1988-90), 1991.

Od leta 1926 do leta 2007 je izšlo 68 letnikov
glasnika Slovenskega etnografskega muzeja v Ljubljani.
From 1926 to 2007 68 volumes of the bulletin
of the Slovene Ethnographic Museum have been published.

ISSN 0354-0316

UDK 39(497.4)(05)=163.6+=111U=133.1

ETNOLOG

Glasnik Slovenskega etnografskega muzeja

Bulletin of the Slovene Ethnographic Museum

Izhaja enkrat do dvakrat letno. Izdaja ga Slovenski etnografski muzej.

Published annually or semiannually by the Slovene Ethnographic Museum.

Urednica / Editor in Chief: mag. Daša Koprivec

Uredniški odbor / Editorial Board: dr. Nena Židov (Ljubljana), dr. Rajko Muršič (Ljubljana)
dr. Mojca Ramšak (Ljubljana), mag. Inga Miklavčič Brezigar (Nova Gorica).

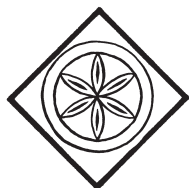
Naročila in pojasnila na naslov / Information and Subscriptions:
Slovenski etnografski muzej, Metelkova 2, 1000 Ljubljana, Slovenija.

tel.: 386 01/300 87 00

fax: 386 01/300 87 36

E-mail: dasa.koprivec@etno-muzej.si

<http://www.etno-muzej.si>

GLASNIK SLOVENSKEGA ETNOGRAFSKEGA MUZEJA
BULLETIN OF THE SLOVENE ETHNOGRAPHIC MUSEUM

E·T·N·O·L·O·G

17/2007
LJUBLJANA 2007

Revija je indeksirana v podatkovni zbirki Institute de l'information scientifique et technique pod šifro
COTE INIST 25965, v Anthropological Index Online
(Anthropological Index of the Royal Anthropological Institute) in v
Bibliographia Historiae Rerum Rusticarum Internationalis 1995–1997.

Redakcija te številke je bila končana septembra 2007.
Za znanstveno vsebino svojega prispevka odgovarja vsak avtor sam.
Ponatis člankov je mogoč z dovoljenjem uredništva in navedbo vira.

Cena te številke je 15 EUR. V ceno je vključen DDV.

Tiskano s subvencijo Ministrstva za kulturo RS in Agencije za raziskovalno dejavnost.

VSEBINA

CONTENTS

5

UVODNA BESEDA

11

INTRODUCTION

OTROK

15

CHILDREN

Darja MIHELIČ

O otroštvu v srednjem
veku (Trst, Koper,
Izola, Piran)

17

*On childhood in the Middle
Ages (Trieste, Koper,
Izola, Piran)*

Mojca RAMŠAK

Etnološko preučevanje
otrok v slovenski etnologiji
in folkloristiki

31

*Ethnological study of
children in Slovene
ethnology and folkloristics*

Bojan in Metka KNIFIC

Otrok in plesno izročilo

43

Children and folk dance

Marija KOZAR - MUKIČ

Otroci v ljudskem izročilu
Slovencev na Madžarskem

61

*Children in the folk traditions
of the Slovenes living in Hungary*

Marija Mojca TERČELJ
Štirje principi vzgoje na
primeru majevske kulture
iz Chiapasa in Jukatana
71

*The four principles of the
education with reference to a
case study of the Maya culture in
Chiapas and Yucatan*

Borut TELBAN
Otroške igre v novogvinejski
skupnosti
87

*Children's games in a
New Guinean community*

6

RAZPRAVE

109

STUDIES

Nena ŽIDOV
Baronica Maria Wambolt
in zdravljenje ljudi na
Dolenjskem s pomočjo
homeopatije
111

*Baroness Maria Wambolt and
her homeopathic treatment
of people in Dolenjska*

Katarina ŽUPEVC
Razumevanje in odnos do
telesa pri uršulinkah
131

*The conception of and attitude
to the body among the Ursulines*

Neža MREVLJE
Življenje obsojenk v Zavodu
za prestajanje kazni zapora Ig
147

*The life of female prisoners in
the Ig penitentiary*

Katalin MUNDA HIRNÖK
Porabski Slovenci v mestnih
okoljih
167

*Porabje Slovenes in urban
environments*

Andrej DULAR
O virih in načinih preživljanja
metliških obrtnikov in trgovcev
med svetovnjima vojnoma
179

*On the resources and livelihood
of the Metlika craftsmen and
merchants between the two world
wars*

Inja SMERDEL O skrbi za zdravje delovnih volov na Slovenskem od 18. do konca 20. stoletja 193		<i>On the health care of working oxen in Slovenia from the 18th century to the end of the 20th century</i>
Gorazd MAKAROVIC Kdaj so nastali kozolci? 209		<i>When did kozolci first appear?</i>
GRADIVO	249	ARTICLES
Angelos BAŠ Žalec sredi 19. stoletja 251		<i>Žalec in the mid 19th century</i>
ETNOMUZEJSKE STRANI	259	MUSEUMS NEWS
Jernej MLEKUŽ Biografije in zgodovine predmetov 261		<i>Object biographies and histories</i>
<u>Razstave</u>		<u>Exhibitions</u>
Zmago ŠMITEK Ob razstavi <i>Šrečevanja s Kitajsko – 200 let slovenskih odkrivanj kitajske kulture</i> 275		<i>The exhibition Encountering China – 200 Years of Slovene Experience of Chinese Culture</i>
Jelka PŠAJD Lončarska vas Filovci in stalna razstava o filovskih lončarjih 279		<i>The potters' village Filovci and the permanent exhibition on the Filovci potters</i>

Filmi na stalni razstavi SEM

Nadja VALENTINČIČ FURLAN

Podobe preteklega
vsakdana.

Uvodni film stalne
razstave SEM
293

Polona SKETELJ

Čupa, plovilo
slovenskih ribičev.

Film o in ob čupi Mariji
299

Nove pridobitve

Inja SMERDEL

Zbirka »Sirnikove punce«.

Opredmetena zgodba o
gospodarjenju na
primestni kmetiji
303

Nagrade

SEM – dobitnik
Valvasorjevega priznanja
309

V spomin

Odšel je Mario Magajna
(1916–2007)
315

Marički Lah
(1930–2007) v slovo
317

The films in the SEM's permanent exhibition

*Images of daily life in Slovenia's
past.*

*Introductory film to the SEM's
permanent exhibition*

*Čupa, the vessel of the Slovene
fishermen.*

*Film on and about the čupa
Marija*

New Acquisitions

The "Sirnikove punce"
Collection.

*The embodied story of
running a suburban farm*

Awards

*SEM – recipient of the
Valvasor Award*

In memoriam

*Mario Magajna
(1916–2007) has left us*

*A farewell to
Marička Lah (1930–2007)*

Poročila

Nadja VALENTINČIČ FURLAN
Sekcija AVICOM.
Poročilo z generalne konference
ICOM-a na Dunaju
319

Tanja ROŽENBERGAR ŠEGA
Poročilo 5. mednarodne
konference etnoloških muzejev
centralne in JV Evrope
323

Nadja VALENTINČIČ FURLAN
Dnevi etnografskega filma 2007
327

SEM v preteklem letu

Sonja KOGEJ RUS,
Nina ZDRAVIČ POLIČ
Slovenski etnografski muzej
v letu 2006
333

Mojca RAČIČ SIMONČIČ
Bibliografija sodelavk in
sodelavcev SEM za leto 2006
359

Reports

*AVICOM section.
Report on the General
Conference of ICOM in Vienna*

*Report on the Fifth International
Conference of Ethnological
Museums from Central and
South-East Europe.*

9

Days of Ethnographic Film 2007

SEM in the past year

*The Slovene Ethnographic
Museum in 2006*

*Bibliography of the Slovene
Ethnographic Museum's staff in
2006*

KNJIŽNA POROČILA IN OCENE

381

BOOK REVIEWS

M. Mencej: Coprnice so me nosile: raziskava vaškega čarovništva v vzhodni Sloveniji na prelomu tisočletja (N. Židov)

383

J. Pšajd: Če klonkaš, sa ti opre: življenjske zgodbe iz Porabja (K. Munda Hirnök)

386

Z. Kiczková (ur.): Women's memory: the experience of self-shaping in biographical interviews
(M. Ramšak)

388

A. I. Engebriksen: Exploring Gypsiness: power, exchange and interdependence in a
Transylvanian Village (R. Čeplak Mencin)

390

10

P. Vermeersch: The Romani movement; minority politics & ethnic mobilization in
contemporary Central Europe (R. Čeplak Mencin)

392

A. Vrišer: V fraku in krinolini: moda v obdobjih bidermajerja in drugega rokokoja na likovnih
delih in fotografijah na Slovenskem (B. Knific)

393

M. Stanonik (gl. ur.): Bele stezice v vrtincih življenja : ob praznovanju stoletnice (1906–2006)
Čipkarske šole v Žireh poklanja svojim klekljaricam Občina Žiri (J. Žagar)

397

M. Grezda [et al.]: Idrijska čipka in njeno mesto med evropskimi čipkami (J. Žagar)

399

Point Groud Lace = Blonde = Point de Lille Spitze = Punto Antico = Pečna čipka = Ret-fi
(J. Žagar)

402

A. Brancelj Bednaršek, L. Gregorčič, A. Matkovič, A. Misja: Zdravo!: Sto let belokranjskega
sokolstva (A. Dular)

403

M. Ronald (ur.): Kulturna dediščina v kurikulumu vrtca: zbornik (I. Miklavčič - Brezigar)

405

NAVODILA AVTORJEM

411

*INSTRUCTIONS FOR THE
AUTHORS*

AVTORJI

413

AUTHORS

UVODNA BESEDA

Daša Koprivec

11

Drage bralke in bralci Etnologa, leto je kar švignilo mimo, se vam ne zdi?!

Tudi v letu 2007 je imel vsakdo izmed nas mnogo raznovrstnih opravil in delovnih nalog. Morda pa je najlepši občutek prav tedaj, ko se iz razdrobljenosti različnih obveznosti lahko za nekaj časa ustavimo in se posvetimo samo eni stvari: sintezi svojega raziskovalnega dela, ki ga lahko predstavimo v obliki znanstvenega ali strokovnega prispevka. Takšno možnost domačim in tujim etnologom in antropologom vsako leto omogoča tudi Etnolog, Glasnik Slovenskega etnografskega muzeja. Letos smo še posebej vabili tiste avtorje, ki so raziskovali na temo *otroka*. Etnološke in antropološke vidike raziskovanja *otrok /otročstva* smo izpostavili kot osrednji znanstveni fokus. Čeprav sicer o sistematični kontinuiteti raziskovanja otrok v naši vedi ne moremo govoriti, saj so dosedanje študije rezultati, ki so večinoma nastali kot stranski produkti drugih raziskav, smo v uredniškem odboru Etnologa vendarle lahko ugotovili, da je že precej raziskanega, tako da vsega niti nismo mogli zajeti, saj vsi avtorji niso imeli razpoložljivega časa za objavo aktualnega prispevka. Zato menim, da je dobrodošla novost letošnjega Etnologa ta, da smo v tematskem sklopu **Otrok** to temo izpostavili kot pomembno in na enem mestu zbrali kar nekaj prispevkov. Za sodelovanje se tako zahvaljujem dr. Mojci Ramšak (*Etnološko proučevanje otrok v slovenski etnologiji in folkloristiki*), Bojanu in Metki Knific (*Otrok in plesno izročilo*), Mariji Kozar - Mukič (*Otroci v ljudskem izročilu Slovencev na Madžarskem*), dr. Darji Mehelič (*O otroštvu v srednjem veku*), dr. Mariji Mojci Terčelj (*Štirje principi vzgoje na primeru majevske kulture iz Chiapasa in Jukatana*) in dr. Borutu Telbanu (*Otroške igre v novogvinejski skupnosti*).

Tudi razdelek Razprave je v letošnjem Etnologu bogat, saj v njem objavljamo kar sedem izvirnih znanstvenih prispevkov z različnih etnoloških in antropoloških znanstvenih fokusov. Ciklus raziskovanj o homeopatiji na Slovenskem nadaljuje dr. Nena Židov (*Baronica Maria Wambolt in zdravljenje ljudi na Dolenjskem s pomočjo homeopatije*), zelo zanimiva sta prispevka Katarine Župevc (*Razumevanje in odnos do telesa pri uršulinkah*) in Neže Mrevlje (*Življenje obsojenk v Zavodu za prestajanje kazni zapora Ig*). O skrbi za zdravljenje delovnih volov na Slovenskem od 18. do konca 19. stoletja piše mag. Inja Smerdel, pomembno vprašanje *Kdaj so nastali kozolci?* pa z dodatnimi dognanji pretresa dr. Gorazd Makarovič. V razdelku Razprave lahko beremo

še pomembna prispevka mag. Andreja Dularja (*O virih in načinih preživljanja metliških obrtnikov in trgovcev med svetovnima vojnama*) in dr. Katalin Munda Hirnök (*Porabski Slovenci v mestnih okoljih*).

Na **Etnomuzejskih straneh** imamo v letošnjem Etnologu kar sedem rubrik; uvedli smo tudi novo, ki nosi naslov *SEM v preteklem letu*, kjer drug za drugim objavljamo poročilo o delu v muzeju v letu 2006 ter bibliografijo sodelavcev in sodelavk SEM v preteklem letu, da bi bilo naše skupno delo na enem mestu kar najbolj razvidno. Izpostavljamo prejeto *Valvasorjevo priznanje*, ki smo ga v Slovenskem etnografskem muzeju prejeli za izvedbo prvega dela stalne razstave *Med naravo in kulturo*, in temu svečanemu dogodku tudi v Etnologu posvečamo samostojen razdelek. V razdelku Na Etnomuzejskih straneh vabimo k branju številnih poročil, med drugimi poročil o pomembnih razstavah v letu 2006; naj omenim prispevek dr. Zmaga Šmitka o razstavi *Srečevanja s Kitajsko*, ki je v letih 2006 in 2007 privabila v SEM številne obiskovalce; dalje poročil o filmih na stalni razstavi SEM, med njimi o uvodnem filmu, z naslovom *Podobe preteklega vsakdana*, o katerem piše Nadja Valentinčič Furlan.

Seveda pa nismo pozabili niti na dogajanja v drugih etnoloških in antropoloških ustanovah v Sloveniji in tujini, o čemer priča sodelovanje vrste avtorjev izven SEM-a in tudi kar enajst objavljenih recenzij v razdelku **Knjižna poročila in ocene**, ki prinašajo informacije o pomembni produkciji v različnih ustanovah doma in v tujini.

Vsega in vseh na dveh kratkih uvodnih straneh niti ni mogoče omeniti, saj v letošnjem Etnologu sodeluje kar devetindvajset avtorjev, objavljenih pa je štirideset različnih prispevkov.

Prav vsem avtorjem pa bi se rada na tem mestu najlepše zahvalila za sodelovanje. Prav tako tudi članom uredniškega odbora Etnologa, dr. Rajku Muršiču, dr. Neni Židov, dr. Mojci Ramšak in mag. Ingi Miklavčič - Brezigar, ki leto za letom skupaj z menoj pretresajo prispele prispevke in razglabljajo o možnih temah za prihodnji Etnolog – da bi ohranjal strokovno aktualnost in pomenil odprt znanstveni in raziskovalni prostor za kar najširši krog raziskovalcev, tako že uveljavljenih kot mladih, tako tistih, ki raziskujejo domače terene, kot tistih slovenskih raziskovalcev, ki so se uveljavili na daljnih zunajevropskih terenih, in da bi bil privlačen za domače in tuje strokovno bralstvo.

Spoštovane bralke in bralci, vljudno vabljeni k branju novega Etnologa.

INTRODUCTION

Daša Koprivec

13

Dear readers, this year seems to have passed in the blink of an eye, don't you agree?

In 2007, each of us has had a variety of tasks and assignments to accomplish. Perhaps the most rewarding feeling we can enjoy stems from being able to put aside all these diverse commitments for some time and dedicate ourselves to a single objective: the synthesis of our research work, presented in the form of a scientific or professional article. *Etnolog*, the bulletin of the Slovene Ethnographic Museum, annually provides this opportunity to domestic and foreign ethnologists and anthropologists. For this year's volume we particularly invited contributions from authors who carry out research on *children*. The ethnological and anthropological aspects of research into *children and childhood* therefore constitute the central scientific focus of the present *Etnolog*. Although there is no systematic continuity of research on children in our discipline yet – past studies largely derived from other researches – the editorial board of *Etnolog* established that a significant volume of research has been carried out; unfortunately, not all of it could be included as some authors were not able to contribute an article in this period. Nevertheless, a welcome feature of this year's *Etnolog* is that the section **Children** draws attention to the importance of the theme and that we managed to publish in one place a substantial set of articles. We particularly wish to thank the following authors for their contributions: Dr. Mojca Ramšak (*Ethnological study of children in Slovene ethnology and folkloristics*), Bojan and Metka Knific (*Children and folk dance*), Marija Kozar - Mukič (*Children in the folk traditions of the Slovenes living in Hungary*), Dr. Darja Mihelič (*On childhood in the Middle Ages*), Dr. Marija Mojca Terčelj (*The four principles of the education with reference to a case study of the Maya culture in Chiapas and Yucatan*), and Dr. Borut Telban (*Children's games in a New Guinean community*).

The **Studies** section in this year's *Etnolog* is quite rich in content as we publish seven original scientific articles on different ethnological and anthropological themes. Dr. Nena Židov continues publishing her research on homeopathy in Slovenia (*Baroness Maria Wambolt and her homeopathic treatment of people in Dolenjska*). Katarina Župevc (*The conception of and attitude to the body among the Ursulines*) and

Neža Mrevlje (*The life of female prisoners in the Ig penitentiary*) contribute two highly interesting articles. Inja Smerdel writes perceptively *On the health care of working oxen in Slovenia from the 18th century to the end of the 20th century*, and the article *When did kozolci first appear?* by Dr. Gorazd Makarovič addresses an important issue, based on novel findings and examination of new sources. **Studies** further contain enlightening articles by Andrej Dular (*On the resources and livelihood of the Metlika craftsmen and merchants between the two world wars*) and Dr. Katalin Munda Hirnök (*Porabje Slovenes in urban environments*).

The **Museum News** in this year's *Etnolog* is divided into seven sections of which one is new and entitled *SEM in the past year*. In order to present our work in one place and clearly structured, this section reports on the activities in the museum in 2006 and the bibliographies of the museum's staff in the past year. Special emphasis is given to the *Valvasor Award*, awarded to the Slovene Ethnographic Museum for the execution of the first part of the permanent exhibition *Between Nature and Culture*, and a separate section is dedicated to the ceremonial event. **Museum News** further contains a range of reports, among others on the main exhibitions in 2006; Dr. Zmago Šmitek, for instance, writes on the exhibition *Encountering China*, which drew many visitors to the SEM in 2006 and 2007; Nadja Valentinčič Furlan reports on the films in the permanent exhibition of SEM, among others on the introductory film entitled *Images of daily life in Slovenia's past*.

Attention is, of course, also devoted to events and activities in other ethnological and anthropological institutions in Slovenia and abroad, the collaboration of several staff members in projects outside the SEM, and the section **Book Reviews** includes eleven reviews, which provide information on important publications in various domestic and foreign institutions.

This introduction is limited to two pages and too short to mention the entire range of forty articles and twenty nine authors, who contributed to this year's *Etnolog*.

I wish to sincerely thank them all for their collaboration, as well as the members of the editorial board - Dr. Rajko Muršič, Dr. Nena Židov, Dr. Mojca Ramšak and Inga Miklavčič - Brezigar - for their precious assistance in evaluating received articles and considering possible themes for the next volume of *Etnolog*. Our common wish and objective is to foster *Etnolog* as a journal dedicated to professional topics, an open scientific and research forum for the widest possible circle of researchers, open to established domestic authors and young researchers, domestic researchers and others who have made a name for themselves in faraway, non-European fields and, last but not least, to remain an attractive professional journal to its domestic and foreign professional readership.

Dear readers, we hope you'll enjoy reading this new volume of *Etnolog*.

OTROK
CHILDREN
